

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra Blízkého východu

Posudek vedoucího na diplomovou práci Lenky Pelíškové „Pojetí těla a ducha v židovském sapienciálním díle *Musar le-mevin*“

Popis práce

Téma předložené diplomové práce vychází z teze Jörga Freye o vztahu mezi pojetím těla a ducha v teologii apoštola Pavla a jeho okruhu a palestinskou sapienciální literaturou. Tuto tezi, jež se do značné míry opírá o paralely se sapienciálním textem *Musar le-mevin* (4QInstrukce) objeveným v Kumránu, využívá autorka jako odrazový můstek pro podrobné zkoumání charakteristik, jež jsou v *Musar le-mevin* tělu a duchu přisuzovány, a sémantických kontextů, v nichž se tyto pojmy objevují. Toto zkoumání ji zároveň vede k širší otázce, nakolik je užití těchto konceptů v *Musar le-mevin* koherentní, resp. jaký může být přínos jeho studia pro lepší pochopení vývoje raně křesťanské antropologie.

Kapitoly práce představují sondy do jednotlivých terminologických aspektů zkoumaného problému. Po úvodní kapitole věnované popisu textu *Musar le-mevin* následují tři kapitoly, v nichž autorka postupně analyzuje užití pojmů relevantních pro diskusi o povaze těla a ducha: *bašar*, *ješer ra*^c a *ruah*. Závěrečná kapitola pak sonduje možnosti využití zjištěných skutečností při studiu antropologických konceptů přítomných v pavlovských epištolách.

Věcné hodnocení

Autorka pracuje s pramennými texty v hebrejštině a v řečtině, a to podle standardních kritických edic. Je si dobře vědoma metodologických úskalí práce s kumránskými texty a její diskuse vhodně reflektuje jejich fragmentární povahu. Nakolik to je možné, zkoumané termíny analyzuje vždy jak v jejich bezprostředním textovém kontextu, tak v širším myšlenkovém kontextu biblické, resp. intertestamentární literatury. Při své práci zároveň prokazuje důkladnou obeznámenost s řadou současných badatelských přístupů a interpretací, které nejen mechanicky shrnuje, ale staví je do vzájemného dialogu, pokouší se je propojovat a, je-li to nutné, poukazovat také na jejich problémy.

Z věcného hlediska je přínosná navržená revize Freyova chápání pojmu *bašar* v *Musar le-mevin*. Podle autorky nemá Freyova snaha zasadit tento termín do kosmicko-dualistického světónázoru pevnou oporu v samotném textu; mnohem vhodnější by podle ní bylo interpretovat jej v apokalypticko-sapienciálním rámci, jakožto označení pro lidskou existenci postrádající zjevené poznání a vyvolení, tzn. primárně pro stav lidí, kteří nepatří do stejného okruhu vyvolených jako *mevin*. Paralelně se zde podle ní navíc objevuje ještě další pohled na tělo jako na reprezentanta lidské hříšnosti, sféru, v níž je člověk nejvíce vystaven působení negativních sil, pro které je v soudobé hebrejské literatuře užíván termín

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra Blízkého východu

*ješer ra*⁶. Autorka poukazuje na ambivalentní charakter těchto negativních sil, které jsou sice na některých místech popisovány jako vůči člověku vnější, zároveň však také jako hluboce v něm zakořeněné. Zde vidí autorka možný vliv pesimistické antropologie, jež se ve větší míře projevuje v soudobém žánru modliteb. Naproti tomu pojem *ruah* podle autorky v *Musar le-mevin* nestojí v opozici k tělu, nýbrž se zde objevuje v celé škále možných významů, navazujících na biblické chápání, a zároveň je přesahujících. Podobně jako v případě pojmu *bašar* se zde klíčovou asociací ukazuje být motiv vyvolení.

Ve srovnání s předchozími částmi práce je nejméně rozpracovanou pátá kapitola, jejíž cílem by ideálně bylo přehodnotit vztah mezi motivy těla a ducha v *Musar le-mevin* a myšlením apoštola Pavla. Toto téma by si jistě vyžadovalo mnohem podrobnější diskusi, pro niž by bylo nutné zahrnout do práce další obsáhlý soubor primárních a sekundárních pramenů, zejména z oblasti novozákonního bádání. Místo toho je kapitola jakýmsi poukazem k budoucímu zkoumání, snahou vyvodit důsledky z mnohohrstevnatého obrazu vztahu těla a ducha, jenž vyvstal v předchozí diskusi. Tuto strategii považují za daných okolností (především s ohledem na délku předchozích kapitol) za nejvhodnější, jakkoli nemůže být plnohodnotní náhražkou analýzy Pavlovy antropologie ve vztahu k soudobému židovskému myšlení.

Formální hodnocení

Navzdory svému rozsahu má práce přehlednou strukturu. Po formální stránce byl text připraven pečlivě, přestože finální úpravy textu probíhaly v časové tísní a v textu proto zůstaly některé nekonzistence (např. v poznámce k transkripci jsou zdroje uvedeny pouze názvem, nikoli plnou bibliografickou citací, navíc způsob citování talmudických traktátů použitý v poznámkách neodpovídá deklarovanému zdroji; seznam zkratk není úplný; v pozn. 383 má být správně *Hilchot*).

Závěrečné hodnocení

Z výše uvedeného je zřejmé, že se jedná o nadprůměrně kvalitní diplomovou práci, kterou jednoznačně **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit známkou **výborně**.

V Litoměřicích 11. 6. 2020

PhDr. Milan Žonca, PhD